

پژوهشکده شورای نگهبان

گزارش کارشناسی

پرونده‌های دیوان عدالت اداری در خصوص:

تقاضای ابطال مصوبه شماره ۲۶۴۹۴/ت/۳۴۶۸۵ه
مورخ ۱۳۸۵/۳/۱۷ هیأت وزیران

کد گزارش: ۹۵۰۲۰۱۲

تاریخ انتشار: ۱۳۹۵/۰۲/۱۵

پژوهشکده شورای نگهبان

شناسنامه گزارش

گزارش کارشناسی پرونده‌های دیوان عدالت اداری

موضوع:

تقاضای ابطال مصوبه شماره ۲۶۴۹۴/ت/۳۴۶۸۵ه

مورخ ۱۳۸۵/۳/۱۷ هیأت وزیران

تهیه و تنظیم:

محمدعلی فراهانی

نظارت:

سیدمجتبی حسینی پور

پژوهشکده شورای نگهبان

شماره گزارش: ۹۵۰۲۰۱۲

تاریخ تنظیم: ۱۳۹۵/۰۲/۱۵

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

گزارش کارشناسی پرونده‌های استعلامی دیوان عدالت اداری

موضوع شکایت: تقاضای ابطال مصوبه شماره ۲۶۴۹۴/ت/۳۴۶۸۵هـ

مورخ ۱۳۸۵/۳/۱۷ هیأت وزیران

شاکی: سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور

طرف شکایت: هیأت وزیران

جهات مغایرت شرعی: مغایرت با قاعده «کلما حکم به العقل حکم به الشرع»

شماره و تاریخ نامه دیوان: ۹۰۰۰/۲۱۰/۷۶۵۴۲/۲۰۰ - ۱۳۹۴/۵/۱۹

مقدمه

معاون قضایی و اجرای احکام سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی ضمن مکاتبه با ریاست دیوان عدالت اداری مصوبه هیأت وزیران درخصوص حق استفاده از عرصه و اعیانی ساختمان‌ها و تأسیسات آموزشی متعلق به قوای سه‌گانه را مغایر قانون و شرع اعلام کرده و از رییس دیوان درخواست کرده تا ضمن طرح موضوع در هیأت عمومی دیوان، ابطال این مصوبه را از تاریخ تصویب اعلام کند. براساس این مصوبه، حق استفاده از عرصه و اعیانی که در اختیار آموزش و پرورش قرار دارد، اعم از اینکه متعلق به قوه مجریه باشد یا سایر قوا، به این وزارت‌خانه انتقال می‌یابد و سازمان ثبت اسناد و املاک کشور

نیز مکلف است نسبت به اصلاح اسناد اینگونه املاک اقدام نماید. در ادامه به بررسی این ادعا پرداخته می‌شود.

شرح و بررسی

همان‌طور که در مقدمه ذکر شد هیأت وزیران به موجب مصوبه شماره ۲۶۴۹۴/ت/۳۴۶۸۵ه مورخ ۱۳۸۵/۳/۱۷ خود، اقدام به تعیین تکلیف املاک در اختیار وزارت آموزش و پرورش که متعلق به قوای سه‌گانه می‌باشد نموده است. این مصوبه به استناد ماده (۶۹) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۰/۱۱/۲۷ در دو بند تصویب شده است.

براساس بند اول این مصوبه، حق استفاده از عرصه و اعیانی ساختمان‌ها و تأسیسات آموزشی متعلق به قوای سه‌گانه جمهوری اسلامی ایران که بر اساس نیاز، با مجوز یا بدون مجوز در اختیار وزارت آموزش و پرورش قرار گرفته است، با رعایت قوانین و مقررات مربوط به وزارت آموزش و پرورش منتقل می‌شود.

همچنین مطابق بند دوم مصوبه، «سازمان ثبت اسناد و املاک کشور موظف است اسناد اراضی و املاک موضوع بند «۱» براساس قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت و یا اعلام وزارت امور اقتصادی و دارایی و بدون نیاز به اخذ نظر سازمان متصرف و یا سازمانی که اسناد مالکیت را در اختیار دارد، اصلاح و سند جدید صادر کند. با صدور سند جدید اسناد قبلی از درجه اعتبار ساقط خواهند بود.»

---

۱ در نامه رییس دیوان عدالت اداری به اشتباه تاریخ تصویب این قانون ۱۳۸۵/۲/۱۶ ذکر شده است.

لازم به ذکر است که مصوبه مزبور به استناد ماده (۶۹) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت به تصویب رسیده است که براساس آن، کلیه اراضی، املاک و ابنیه‌ای که توسط وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی تملک شده است در مالکیت دولت بوده و در سند آنها نام دولت جمهوری اسلامی ایران ذکر می‌شود و تغییر دستگاه بهره‌بردار نیز از صلاحیت‌های هیأت وزیران است.^۱ حال به بررسی ادله شاکی و مستندات مصوبه می‌پردازیم.

ادله شاکی

۱. مغایرت مصوبه هیأت وزیران با رأی شماره «۴۳۲» مورخ ۱۳۸۲/۱۰/۲۸ هیأت عمومی دیوان عدالت اداری:^۲

۱- ماده ۶۹ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۰/۱۱/۲۷: «کلیه اراضی، املاک و ابنیه‌ای که برای استفاده وزارتخانه‌ها، مؤسسات دولتی از جمله مؤسساتی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام یا تصریح نام یا تابع مقررات و قوانین خاص است به یکی از طرق قانونی تملک شده است و یا به نام آن وزارتخانه، مؤسسه خریداری شده یا می‌شود متعلق به دولت بوده و در اسناد مالکیت آنها نام دولت جمهوری اسلامی ایران به عنوان مالک با حق استفاده وزارتخانه یا مؤسسه مربوط درج می‌گردد. تغییر دستگاه بهره‌بردار در هر مورد به عهده هیأت وزیران می‌باشد. کلیه اسناد، سوابق، مدارک موجود مرتبط با این اموال در اختیار وزارت امور اقتصادی و دارائی (اداره کل اموال دولتی) قرار می‌گیرد و در خصوص واگذاری حق استفاده از ساختمان‌های مازاد دستگاه‌های مذکور مطابق بند (ب) ماده (۸۹) این قانون اقدام خواهد شد.»

۲- «مالکیت دولت در جمهوری اسلامی ایران اصلی مسلم و خدشه ناپذیر بوده و به لحاظ شرعی و قانونی و عقلانی قابل تردید نمی‌باشد. و هرگونه انتقال جابجایی و تصرف نیاز به اجازه لازم طبق قانون دارد و قانون محاسبات عمومی تا حدودی این اختیارات و اجازه را تبیین نموده و در ماده ۶۹ آن به هیأت وزیران اجازه تغییر دستگاه بهره‌بردار کننده را در هر مورد و طبق اجازه داده است و در ماده ۱۱۴ قانون مذکور نیز اجازه واگذاری حق استفاده نه واگذاری مطلق بلکه مالکیت منافع را از یک دستگاه به دستگاه دیگر داده و به عبارت دیگر این اجازه به صورت مقید و با وصف حق استفاده داده شده نه به صورت مطلق و بدون قید و وصف یاد شده و در ماده ۱۱۵ نیز مشروط به مازاد بودن و نیز با اجازه بالاترین مقام اجرایی مؤسسه مربوط آن را مجاز می‌داند. واضح است که مواد یاد شده دلیلی بر واگذاری مطلق و انتقال کامل ملک از یک دستگاه به دستگاه دیگر مخصوصاً در صورت عدم مازاد

←

بر اساس این رأی، اجازه موضوع ماده (۶۹) قانون تنظیم، به طور مطلق و بدون قید و شرط نیست که به استناد آن هیأت وزیران بتواند تمامی املاک و ساختمان‌های متعلق به دولت جمهوری اسلامی ایران را هر چند در اختیار و تصرف قوای دیگر به جز قوه مجریه باشد، منتقل کند. چراکه این اجازه براساس مواد دیگر قانونی مقید به «حق استفاده» و نه واگذاری و نیز مقید به «مازاد بودن و اجازه بالاترین مقام دستگاه» شده است. بنابراین تصویبنامه «مورخ ۱۳۸۲/۱۰/۳ به شماره

→

بودن و عدم موافقت بالاترین مقام دستگاه ذی‌ربط نمی‌باشد و نمی‌تواند مستند تصویبنامه مورخ ۱۳۸۲/۱۰/۳ شماره ۵۵۱۱۲/ت/۲۹۸۷۰هـ قرار گیرد. چون حداقل در مصوبه مذکور موافقت بالاترین مقام مربوط اخذ و منظور نشده و باتوجه به نیازهای وسیع علمی و اداری و خدماتی قوه قضاییه و ملاحظات دیگر و منافع ملی نیز با عنایت به جهات یاد شده و نظر به اینکه سازمان امور زندان‌ها بخشی از قوه قضاییه است و در کلیه شؤون و احکام خود و امور مالی و اداری ضمن هماهنگی با کل دولت و حاکمیت در نظام جمهوری اسلامی ایران تابع قوه قضاییه می‌باشد و هرگونه فعالیت آن تابعی از کل قوه قضاییه جمهوری اسلامی ایران است. وزارت دادگستری جمهوری اسلامی ایران طبق اصل صد و شصتم قانون اساسی با واگذاری تمام یا بخشی از اختیارات مالی و اداری قوه قضاییه به وزیر مربوط مجاز به تصرف در چارچوب اختیارات مفوض می‌باشد. والا کلیه اختیارات مالی و اجرایی قوه قضاییه طبق اصل ۱۵۷ قانون اساسی با عالیترین مقام قوه خواهد بود و دستگاه‌های ذی‌ربط در چارچوب اجازه و یا اذن و اختیارات تفویضی مأذون و مجاز به تصرف می‌باشند و طبق مواد ۱ و ۵ قانون تبدیل شورای سرپرستی زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور به سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور مصوب ۱۳۶۴ سازمان مذکور و اموال مربوط زیرنظر ریاست قوه قضاییه می‌باشد و هرگونه واگذاری و نقل و انتقال اموال و املاک دستگاه‌های مربوط با کسب نظر و موافقت رییس قوه و در محدوده اجازه، صحیح خواهد بود.

با توجه به جهات یاد شده و با عنایت به اصول دیگر قانون اساسی مربوط به وظایف قوه قضاییه و نیز استقلال و تفکیک قوا و نیز اصول ۵۲ و ۵۳ قانون اساسی مصوبه مذکور برخلاف قانون اساسی و اختیارات رییس قوه قضاییه به عنوان عالی‌ترین مقام قوه قضاییه و نیز ماده ۱۱۴ قانون محاسبات عمومی مصوب ۱۳۶۶ مجلس شورای اسلامی تشخیص و طبق قسمت اخیر ماده ۲۵ قانون دیوان عدالت اداری ابطال می‌گردد.»

۵۵۱۱۲/ت/۲۹۸۷۰ هـ هیأت وزیران» که به موجب آن زندان اوین - متعلق به سازمان زندان‌ها - به دانشگاه شهید بهشتی واگذار شده است، چون مستلزم تصمیم هیأت وزیران در خصوص املاک سازمانی است که زیرمجموعه قوه قضاییه محسوب می‌شود، به دلیل مغایرت با اصول ۵۲، ۵۳، ۱۵۷ و سایر اصول قانون اساسی مبنی بر استقلال قوا و نیز ماده (۱۱۴) قانون محاسبات عمومی^۱، ابطال می‌شود.

۲. مغایرت مصوبه با حدود و اختیارات قوه مجریه:

براساس اصل ۵۷ قانون اساسی^۲ قوای حاکمه در جمهوری اسلامی ایران زیر نظر ولایت فقیه و به صورت مستقل اداره می‌شوند. از سوی دیگر سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور طبق ماده (۱)^۳ قانون «تبدیل شورای سرپرستی زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور به سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور مصوب ۱۳۶۴/۱۱/۰۶» زیر نظر شورای عالی قضایی وقت و رییس قوه قضاییه فعلی اداره می‌شود، لذا از جمله سازمان‌های زیرمجموعه قوه قضاییه

۱- ماده ۱۱۴ - کلیه اموال غیر منقول وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی متعلق به دولت است و حفظ و حراست آنها با وزارتخانه یا مؤسسه دولتی است که مال را در اختیار دارد. وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی می‌توانند با تصویب هیأت وزیران حق استفاده از اموال مزبور را که در اختیار دارند به یکدیگر واگذار کنند.

۲- اصل پنجاه و هفتم قانون اساسی: «قوای حاکم در جمهوری اسلامی ایران عبارتند از: قوه مقننه، قوه مجریه و قوه قضاییه که زیر نظر ولایت مطلقه امر و امامت امت بر طبق اصول آینده این قانون اعمال می‌گردند. این قوا مستقل از یکدیگرند.»

۳- ماده (۱): «از تاریخ تصویب این قانون شورای سرپرستی زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور به سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور که در این قانون سازمان نامیده می‌شود، تبدیل می‌گردد. این سازمان زیر نظر شورای عالی قضایی انجام وظیفه خواهد کرد.»

تلقی می‌شود. همچنین طبق ماده (۵)^۱ قانون مزبور، تمامی دارایی‌ها و اموال منقول و غیرمنقول که در اداره زندان‌ها و امور زندانیان استفاده می‌شود به سازمان زندان‌ها منتقل می‌شود. لذا تصمیم‌گیری درخصوص اموال و دارایی‌های متعلق به سازمان‌های زیرمجموعه قوه قضاییه توسط قوه مجریه و بدون موافقت رییس قوه قضاییه، خارج از حدود اختیارات قوه مجریه می‌باشد.

۳. مغایرت مصوبه با قانون:

بر اساس توضیحات فوق، این مصوبه مغایر با اصل ۵۷ قانون اساسی و مواد (۱۱۴) و (۱۱۵)^۲ قانون محاسبات عمومی و مواد (۱) و (۵) قانون

۱- ماده (۵): «کلیه دارایی‌ها و اموال منقول و غیر منقول که تا تاریخ تصویب این قانون مربوط به اداره زندان‌ها و امور زندانیان است، از قبیل انبارها، ساختمان‌ها، وسائل نقلیه، ملزومات و تجهیزات و بیمارستان‌ها و درمانگاه‌ها از طرف دادستانی کل کشور، شهربانی جمهوری اسلامی ایران، کمیته انقلاب اسلامی و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و ارتش جمهوری اسلامی ایران و وزارت اطلاعات همراه با اعتبارات مربوط در بودجه کل کشور به این سازمان منتقل می‌شود.

رئیس سازمان و رئیس دستگاه مربوط حسب مورد ظرف سه ماه تحویل و تحول‌های مربوط به این ماده را انجام خواهند داد و در موارد اختلاف، نظر دادستان کل کشور قطعی خواهد بود.

تبصره - تا زمانی که نقل و انتقال و تفکیک اماکن مربوط به زندان‌ها صورت نگرفته است دستگاه‌های مذکور در این ماده موظفند امور زندان‌ها را کماکان با همکاری و نظارت سازمان اداره نمایند.»

۲- ماده (۱۱۵): «فروش اموال غیرمنقول وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی که مازاد بر نیاز تشخیص داده می‌شود به استثناء اموال غیرمنقول مشروحه زیر: ۱- اموال غیرمنقولی که از نفایس ملی باشد، ۲- تأسیسات و استحکامات نظامی و کارخانجات اسلحه و مهمات‌سازی، ۳- آثار و بناهای تاریخی و ۴- اموال غیرمنقول که در رابطه با مصالح و منافع ملی در تصرف دولت باشد که فروش آنها ممنوع می‌باشد بنا به پیشنهاد وزیر مربوط با تصویب هیأت وزیران و با رعایت سایر مقررات مربوط مجاز می‌باشد. وجوه حاصل از فروش این قبیل اموال باید به حساب درآمد عمومی کشور واریز شود.

تبصره «۱»- در مورد مؤسسات دولتی که زیر نظر هیچ یک از وزارتخانه‌ها نیستند و به طور مستقل اداره می‌شوند پیشنهاد فروش اموال غیرمنقول مربوط در اجرای این ماده از طرف بالاترین مقام اجرایی مؤسسات مذکور به عمل خواهد آمد.

تبدیل شورای سرپرستی زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور به سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور مصوب ۱۳۶۴/۱۱/۰۶ می‌باشد. با توجه به تصریح ماده (۱۱۵) مبنی بر

→

تبصره «۲»- فروش اموال غیرمنقول شرکت‌های دولتی به جز اموال غیرمنقول مستثنی شده در این ماده با تصویب مجمع عمومی آنها مجاز می‌باشد.»

۱- ماده ۱ - از تاریخ تصویب این قانون شورای سرپرستی زندانها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور به سازمان زندانها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور که در این قانون سازمان نامیده می شود ، تبدیل می گردد . این سازمان زیر نظر شورای عالی قضایی انجام وظیفه خواهد کرد .

ماده ۲ - وظایف سازمان به شرح زیر است :

الف - اداره کلیه امور مربوط به زندانها ، بازداشتگاهها و مراکز اقدامات تأمینی و تربیتی کشور و مؤسسات صنعتی و کشاورزی و خدماتی وابسته به آنها .

ب - ایجاد امکانات و تسهیلات لازم در زمینه اصلاح و ارشاد و آموزش زندانیان و اشتغال و حرفه آموزی آنها .

ج - کمک به رفع مشکلات مادی و معنوی خانواده زندانیان .

د - جذب کمکهای مردمی و مؤسسات خیریه .

ه - برنامه ریزی جهت اشتغال زندانیان داوطلب کار با استفاده از امکانات سازمان و نیز سرمایه های دولتی ، بانکها ، تعاونیها ، بخش خصوصی و تلاش در جهت خودکفایی زندانها .

و - تهیه آمار و اطلاعات لازم به منظور استفاده در مطالعات مربوط به جرم شناسی و ارائه آن به شورای عالی قضایی و کمیسیون امور قضایی و حقوقی مجلس شورای اسلامی .

ز - تهیه و فهرست اسامی زندانیان محکوم واجد شرایط عفو یا تخفیف مجازات و ارائه آن به دیوان عالی کشور و همچنین پیشنهاد آزادی مشروط به مقامات قضایی مربوط .

ح - برنامه ریزی برای مراقبت بعد از خروج با همکاری دستگاههای ذیربط .

ماده ۳ - رئیس سازمان به پیشنهاد دادستان کل کشور و با تصویب شورای عالی قضایی برای دو سال منصوب می شود و نصب مجدد وی بلامانع است . عزل رئیس سازمان با شورای عالی قضایی خواهد بود .

ماده ۴ - بودجه سازمان در ردیف مستقل همه ساله در بودجه کل کشور منظور خواهد شد .

ماده ۵ - کلیه دارایی ها و اموال منقول و غیر منقول که تا تاریخ تصویب این قانون مربوط به اداره زندانها و امور زندانیان است ، از قبیل انبارها ، ساختمانها ، وسائل نقلیه ، ملزومات و تجهیزات و بیمارستانها و درمانگاهها از طرف دادستانی کل کشور ، شهربانی جمهوری اسلامی ایران ، کمیته انقلاب اسلامی و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و ارتش جمهوری اسلامی ایران و وزارت اطلاعات

←

«پیشنهاد وزیر مربوط» مشخص می‌شود منظور از «مؤسسات دولتی» مذکور در صدر این ماده، آن دسته از مؤسسات دولتی است که زیرمجموعه وزارت‌خانه‌ها و قوه مجریه هستند و در خصوص سایر مؤسسات دولتی و نیز مؤسسات زیرمجموعه سایر قوا، باید براساس تبصره «۱» این ماده عمل شود. از سوی دیگر، مطابق ماده (۱) قانون تبدیل شورای سرپرستی زندان‌ها، سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی زیرنظر رییس قوه قضاییه انجام وظیفه خواهد کرد و بنابراین هرگونه تصمیم‌گیری در خصوص اماکن و املاک تحت تصرف این سازمان بایستی با هماهنگی و تأیید رییس قوه قضاییه و یا در صورت تفویض رییس سازمان مزبور صورت گیرد.

۴. مغایرت مصوبه با شرع:

از آنجا که در نظام جمهوری اسلامی ایران همه قوانین و مقررات باید مطابق با موازین شرعی باشد، لذا قوانین مصوب مجلس شورای اسلامی نیز که به تأیید شورای نگهبان رسیده‌اند شرعی محسوب می‌شوند و مغایرت این مصوبه با مواد قانونی که در ۳ بند فوق اشاره شد، در واقع به معنای مغایرت آن با موازین شرعی می‌باشد. از سوی دیگر با توجه به

→

همراه با اعتبارات مربوط در بودجه کل کشور به این سازمان منتقل می‌شود. رئیس سازمان و رئیس دستگاه مربوط حسب مورد ظرف سه ماه تحویل و تحوهای مربوط به این ماده را انجام خواهند داد و در موارد اختلاف، نظر دادستان کل کشور قطعی خواهد بود. تبصره - تا زمانی که نقل و انتقال و تفکیک اماکن مربوط به زندانها صورت نگرفته است دستگاههای مذکور در این ماده موظفند امور زندانها را کماکان با همکاری و نظارت سازمان اداره نمایند.

قاعده «کَلِمَا حَكْمٌ بِهَ الْعَقْلِ حَكْمٌ بِهَ الشَّرْعِ وَ كَلِمَا حَكْمٌ بِهَ الشَّرْعِ حَكْمٌ بِهَ الْعَقْلِ»، وقتی عقلای جامعه نسبت به امری توافق می‌کنند و قاعده‌ای را مورد پذیرش قرار می‌دهند (از جمله قوانین مورد اشاره) شرع نیز آن را تأیید می‌کند و وضع مصوبه‌ای مغایر آن، مغایر شرع تلقی می‌شود.

مبنای حقوقی مصوبه مورد شکایت، همانگونه که پیشتر بیان شد ماده (۶۹) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت می‌باشد که براساس آن هیأت وزیران صلاحیت دارد نسبت به تغییر بهره‌برداران اراضی، املاک و ابنیه‌ای که در اختیار وزارت‌خانه‌ها و مؤسسات دولتی است اقدام نماید. از همین رو هیأت‌وزیران باتوجه به اینکه سازمان زندان‌ها نیز یک مؤسسه دولتی تلقی می‌شود (باتوجه به تعریف قانون مدیریت خدمات کشوری و قانون محاسبات عمومی از مؤسسه دولتی)، اقدام به تغییر بهره‌بردار املاک و ابنیه این سازمان نموده است.

لذا آنچه در این ماده قابل تأمل است عبارت «مؤسسات دولتی» است. آیا منظور از این مؤسسات در این ماده مطلق مؤسسات دولتی است یا اینکه تنها آن دسته از مؤسسات دولتی را شامل می‌شود که زیرمجموعه قوه مجریه هستند؟

هیأت‌وزیران در مصوبه خود عبارت مذکور را ناظر به کلیه مؤسسات دولتی زیر مجموعه قوای سه‌گانه دانسته است و ازین رو حق استفاده و بهره‌برداری از املاک متعلق به قوای سه‌گانه موضوع این مصوبه را به آموزش و پرورش اعطا نموده است.

اما براساس دیدگاه مخالف، با توجه به مواد دیگر قانونی و اصول قانون اساسی و مبانی نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران، نمی‌توان «مؤسسات

دولتی» مذکور در ماده (۶۹) قانون تنظیم را به معنای تمام مؤسسات دولتی - داخل در قوه مجریه یا خارج از آن- منظور کرد. لذا با توجه به اصولی همچون ۵۷، ۱۵۶ و ۱۵۷ قانون اساسی، که به موجب آنها قوه قضائیه، قوه‌ای مستقل محسوب شده و اداره کلیه امور اداری و اجرایی آن برعهده رییس قوه قضائیه نهاده شده است، و با توجه به مواد (۱۱۴) و (۱۱۵) قانون محاسبات که در هنگام فروش اموال مؤسسات دولتی، اخذ نظر بالاترین مقام مؤسسات دولتی خارج از وزارت خانه‌ها را لازم دانسته است، نمی‌توان پذیرفت که منظور از مؤسسات دولتی مذکور در ماده (۶۹) کلیه مؤسسات دولتی در قوای سه‌گانه است. در غیر این صورت هیأت‌وزیران قادر خواهد بود در خصوص املاک و ابنیه سایر قوا و نهادهای اساسی نظیر املاک و ابنیه مجلس شورای اسلامی، قوه قضائیه، شورای نگهبان، مجمع تشخیص مصلحت نظام و ... تصمیم‌گیری و واگذر نماید. بنابراین می‌توان از اصطلاح «مؤسسات دولتی» مذکور در ماده (۶۹) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت این‌گونه برداشت نمود که منظور از آن مؤسسات دولتی واقع در قوه مجریه و منصرف از مؤسسات دولتی خارج از قوه مجریه می‌باشد.

جمع بندی

با توجه به توضیحات فوق، مصوبه موضوع شکایت را می توان از دو منظر تحلیل کرد. بر اساس دیدگاه اول، عبارت «مؤسسات دولتی» مذکور در ماده (۶۹) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت به صورت مطلق آمده است، از این روی هیأت وزیران صلاحیت تصمیم گیری در خصوص املاک و ابنیه تمام مؤسسات دولتی را دارد، چه این مؤسسات زیرمجموعه وزارتخانه ها یا قوه مجریه باشند چه زیرمجموعه سایر قوا از جمله قوه قضاییه باشند. لذا مصوبه هیأت وزیران در چارچوب صلاحیت های قانونی به تصویب رسیده است. در مقابل بر اساس دیدگاه دوم مصوبه هیأت وزیران به منزله خروج از اختیارات قانونی این هیأت به شمار می رود. با این توضیح که با توجه به تبصره «۱» ماده (۱۱۵) قانون محاسبات عمومی و نیز با توجه به اصل ۵۷ قانون اساسی و پذیرش استقلال قوا در نظام حقوقی جمهوری اسلامی، هیأت وزیران نمی تواند بدون هماهنگی با بالاترین مقام مؤسسات دولتی زیر مجموعه سایر قوا، نسبت به نقل و انتقال اموال و املاک و ابنیه آنها اتخاذ تصمیم کند. این مبنایی است که در رأی شماره ۴۳۲ مورخ ۱۳۸۲/۱۰/۲۸ هیأت عمومی دیوان عدالت اداری نیز پذیرفته شده است. بر اساس این دیدگاه مصوبه هیأت وزیران مغایر با قانون تحلیل می شود.

امام خمینی (ره):

و از شورای محترم مکهبان می‌خواهم و توصیه می‌کنم، چه در نسل حاضر و
چه در نسل‌های آینده، که با کمال دقت و قدرت و نظایف اسلامی و ملی خود
رایجاً و تحت تأثیر هیچ قدرتی واقع نشوند و از قوانین مخالف با شرع مطهر و
قانون اساسی بدون هیچ ملاحظه‌ای جلوگیری نمایند.

(صحیفه امام، ج ۲۱، ص ۴۲۲)

بزرگسازده شورای مکهبان

تهران، خیابان شهید سبهد قرنی، کوجه خسرو، پلاک ۱۲

صلدوق پستی: ۱۴۶۳-۱۳۱۴۵ تلفکس: ۸۸۳۳۵۰۴۵

info@shora-rc.ir

www.shora-rc.ir